УДК 658:005.934

ФОРМУВАННЯ ПОТЕНЦІАЛУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Сукнов О.М.
e-mail: oleh.suknov@nure.ua
Науковий керівник – к.е.н., доц. Мурзабулатова О.В.
Харківський національний університет радіоелектроніки, каф. ЕК
м. Харків, Україна

The article examines the essence of the potential for ensuring the economic security of an enterprise and its role in maintaining stable functioning under conditions of an unstable environment. It is substantiated that this potential should be understood as a set of current and prospective capabilities of an enterprise aimed at maintaining an appropriate level of economic security, reducing vulnerability to threats, and ensuring sustainable development. Particular attention is paid to the resource, personnel, organizational, and managerial components that determine the enterprise's ability to respond effectively to risks and support its economic stability.

Економічна безпека підприємства в умовах нестабільного економічного середовища набуває особливого значення, оскільки саме від її рівня залежить здатність підприємства зберігати стійкість функціонування та забезпечувати розвиток. Динамічні зміни ринкового середовища, посилення конкуренції, ускладнення фінансових, виробничих та управлінських процесів, а також зростання невизначеності суттєво ускладнюють стабільну діяльність підприємства. За таких обставин економічну безпеку доцільно розглядати не лише як стан захищеності від небезпек, а як здатність підприємства раціонально використовувати наявні ресурси і ринкові можливості, підтримувати стійкість функціонування, захищати власні економічні інтереси та формувати передумови для подальшого розвитку.

Таке трактування економічної безпеки потребує формування на підприємстві не окремих безпекових заходів, а комплексної системи економічної безпеки. Необхідність її створення зумовлена тим, що сучасні загрози вже не обмежуються лише питаннями фізичного захисту майна чи персоналу. Вони охоплюють фінансову сферу, інформаційну діяльність, стратегічне управління, інноваційні процеси, кадрову політику, технологічне забезпечення та інші напрями функціонування підприємства. З огляду на це обмеження безпекової діяльності лише охороною об'єктів, матеріальних цінностей або протидією окремим протиправним діям не дає змоги забезпечити той рівень економічної безпеки, який необхідний для стабільного функціонування і розвитку підприємства. Відповідно, комплексна система економічної безпеки має бути спрямована не лише на реагування на наявні загрози, а й на їх своєчасне виявлення, прогнозування, попередження та мінімізацію можливих наслідків. Її ефективність

виявляється також у здатності підтримувати економічну результативність діяльності підприємства, стійкість його розвитку та реалізацію ключових економічних інтересів [1, 2].

У дослідженні економічної безпеки важливе місце посідає поняття потенціалу. На рівні підприємства його слід розглядати не лише як сукупність ресурсів, а як систему можливостей, здатну забезпечувати виконання визначених завдань. У цьому контексті увагу необхідно зосереджувати на тих можливостях підприємства, які безпосередньо пов'язані з підтриманням належного рівня економічної безпеки, зниженням впливу загроз і забезпеченням стійкості функціонування. На відміну від потенціалу підприємства в цілому, потенціал забезпечення економічної безпеки охоплює ресурси, організаційні передумови, компетентності та управлінські можливості, що формують здатність підприємства підтримувати стійкість, зменшувати вразливість до загроз і створювати умови для стабільного розвитку.

Такий підхід до розуміння потенціалу забезпечення економічної безпеки дає підстави розглядати його у статичному та динамічному аспектах. У статичному вимірі потенціал забезпечення економічної безпеки характеризується наявністю відповідних ресурсів, працівників, технічних засобів, інформаційного забезпечення, фінансових можливостей та організаційних умов. Проте лише наявність таких елементів ще не гарантує належного рівня безпеки. Тому не менш важливим є динамічний аспект, який пов'язаний зі здатністю підприємства мобілізувати наявні ресурси, узгоджувати дії структурних підрозділів, адаптувати управлінські механізми до змін середовища і забезпечувати результативне функціонування системи економічної безпеки. Саме в такому поєднанні потенціал перестає бути просто ресурсною характеристикою і перетворюється на реальну передумову гарантування економічної безпеки.

При цьому потенціал забезпечення економічної безпеки підприємства формується під впливом кількох взаємопов'язаних складових. Насамперед він визначається як реальними, так і потенційними можливостями протидії зростанню рівня небезпеки. Це означає, що важливе значення має не лише фактичний стан системи безпеки на певний момент часу, а й її здатність нарощувати власні можливості у відповідь на нові виклики. Рівень потенціалу забезпечення економічної безпеки залежить не тільки від діяльності спеціалізованих суб'єктів безпеки, а й від усього персоналу підприємства, оскільки саме працівники різних підрозділів через виконання своїх професійних функцій можуть або посилювати безпеку, або, навпаки, створювати додаткові ризики. Тому потенціал забезпечення економічної безпеки не може розглядатися як результат діяльності лише окремої служби, адже він формується на рівні всього підприємства.

Особливе значення у цьому процесі має кадрова складова. Рівень потенціалу забезпечення економічної безпеки значною мірою залежить від

компетентності, професійної підготовки та вмотивованості працівників, які беруть участь у виконанні безпекових функцій. Саме від здатності працівників своєчасно ідентифікувати ризики, приймати обґрунтовані рішення, дотримуватися встановлених процедур та діяти узгоджено залежить результативність усієї системи. Поряд із цим важливу роль відіграє організаційна складова, оскільки навіть за достатнього кадрового і ресурсного забезпечення відсутність чіткої взаємодії між підрозділами, неузгодженість управлінських рішень або недосконалість організаційної структури можуть суттєво знижувати загальний рівень безпеки.

Не менш важливим є і ресурсний аспект формування потенціалу забезпечення економічної безпеки підприємства. Його рівень визначається обсягом і якістю фінансових, інформаційних, технічних і нематеріальних ресурсів, які можуть бути залучені до процесу гарантування безпеки. Йдеться не лише про фінансування безпекових заходів чи наявність технічних засобів контролю, а й про можливості використання сучасних інструментів збирання та обробки інформації, накопичення аналітичних даних, підтримання інформаційної поінформованості щодо змін зовнішнього середовища. У сучасних умовах важливим фактором зростання потенціалу є також здатність менеджменту використовувати результати функціонування системи економічної безпеки для прийняття своєчасних управлінських рішень, зокрема в частині реагування на нові загрози, зміни ринкової ситуації та посилення конкурентного тиску.

Отже, потенціал забезпечення економічної безпеки підприємства характеризує сукупність його наявних і перспективних можливостей у сфері підтримання економічної безпеки. Він охоплює ресурсну, кадрову, організаційну та управлінську складові й відображає здатність підприємства не лише реагувати на наявні загрози, а й підтримувати такий рівень стійкості, який забезпечує стабільне функціонування та розвиток. Саме тому формування потенціалу забезпечення економічної безпеки підприємства слід розглядати не як другорядний елемент управління, а як важливу передумову його стабільного функціонування в умовах нестабільного середовища.

Список використаних джерел

1. Пілецька С. Т., Коритько Т. Ю., Лукаржевська-Мялик В. М. Економічний потенціал розвитку підприємства в системі управління його безпекою. *Економіка та суспільство.* 2022. Вип. 44. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-34.

2. Polozova T., Stepanenko S., Murzabulatova O., Ponomarov S. Specific of the creation and functioning of the financial and economic security system of business entities. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2023. Том. 8. № 3. С. 70-77.